

Lunds Universitet
Statsvetenskapliga Institutionen
VT 2024

STVK04
Kandidatuppsats 15 hp
Handledare Annika Fredén

Populism, pandemi och retorik
En innehållsanalys av populistisk retorik.

SAMHÄLLS-
VETENSKAPLIGA
FAKULTETEN

Annelie Almén

Abstrakt:

This thesis investigates the rhetoric of populist leaders during the Covid-19 pandemic. By examining statements from three different presidents, Brazil's Jair Bolsonaro, Mexico's Andrés Manuel López Obrador, and Nicaragua's Daniel Ortega and explores whether they used rhetoric that downplayed the threat of COVID-19. Through a qualitative content analysis, the rhetoric of these presidents is examined from two different newspapers and linked to Foucault's theoretical perspective, the phenomenon of rally around the flag, and whether their rhetoric can be connected to the core tenets of populist ideology, which pits the virtuous people against the corrupt elite. are compared to provide insight into the rhetoric of populist leaders. There are some findings in this study that shows that the different populist leaders used rhetoric that if not downplayed the virus deflected the conversation to consequences from the threat on people's lives. This study also found that even if the populist core tenets of the corrupt elite are found within the rhetoric of the leaders, not all mention themselves as one of the people.

Nyckelord: Populism, Pandemi, Retorik, Rally around the flag och agendasättande makt

Antal ord: 9993

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte och frågeställningar.....	5
1.2 Avgränsningar.....	6
1.3 Bakgrund.....	7
1.3.1 Brasilien och Jair Bolsonaro.....	7
1.3.2 Mexiko och Andrés Manuel Lopez Obrador.....	8
1.3.3 Nicaragua och Jose Daniel Ortega.....	8
1.4 Inomvetenskaplig och utomvetenskaplig relevans.....	10
1.5 Disposition.....	10
2. Teori.....	11
2.1 Foucaults agendasättande makt.....	11
2.2 “Rally around the flag”.....	12
2.3 Populism.....	13
3. Tidigare Forskning.....	14
4. Metod och material.....	17
4.1 Kvantitativ Innehållsanalys.....	17
4.2 Material.....	19
4.3 Validitet och Reliabilitet.....	20
4.4 Analysschema.....	21
5. Analys.....	23
5.1 Bolsonaro.....	23
5.1.1 Retorik i kontext till pandemin.....	23
5.1.2 Retorik i kontext till populism.....	24
5.2 Lopez Obrador.....	25
5.2.1 Retorik i kontext till pandemin.....	25
5.2.2. Retorik i kontext till populism.....	26
5.3 Ortega.....	27
5.3.1 Retorik i kontext till pandemin.....	27
5.3.2 Retorik i kontext till populism.....	28
6. Diskussion.....	29
6.1 Hypotes 1.....	29
6.2 Hypotes 2.....	29
6.3 Agendasättande makt.....	30
6.4 Rally around the flag.....	31
6.5. Populistisk ideologi.....	31
6.6 Avslutande diskussion.....	32
7. Slutsats.....	33
9. Förslag till fortsatt forskning.....	34
10. Referenslista.....	35

1. Inledning

“ if you become superhuman, if a women starts to grow a beard or if a man starts to speak with an effeminate voice, they will not have anything to do with it”

Bolsonaro (2020) om vaccinen mot covid 19 (France24.com)

Covid-19 pandemin innebar att många såg upp till sina politiska ledare för stöd och vägledning, och det fanns många olika strategier runt om i världen för hur man hanterade krisen (Roberts 2020, s 233). Populistiska ledare anklagas för att inte ta krisen lika allvarligt som andra politiska ledare (Fernandes & Fernandes 2022). Retorik från dessa ledare innefattade allt från att jämföra viruset med en vanlig förkylning till att förespråka hanteringen av pandemin på sådant sätt som gick emot vetenskapliga rekommendationer. Fenomenet “rally around the flag” innebär att vid internationella kriser ökar ofta medborgarnas förtroende för sina ledare och deras politiska partier (Mueller 1970, s 18). Tillsammans med Foucaults agendasättande maktteori som innebär politiska ledares möjlighet genom retorik styra vad landets medborgare skall fokusera på innebär en ökad påverkan under kriser såsom corona-pandemin. Detta innebär att i en tid där både ökat fokus och ökad stöd för politiska ledare påverkar deras retorik medborgarna direkt.

Populistiska ledare lyfts ofta som att fortsatt behöva bevisa att man är en av folket och inte eliten som är en av grundpelarna inom populismen (Gruber et al 2023, s 150). Detta är en paradox då de populistiska ledarna är i en politisk elit position, ett sätt att hantera denna paradox är att ständigt vinkla uttalande på sådant sätt att man lyfter fram sig själv som folket mot eliten eller institutioner. Populism är ett växande fenomen inom statsvetenskapen och med växande politisk polarisering runt om i världen är effekterna av detta viktigt att förstå. Populism lyfts ofta i termer som innebär gömda autokratiska intentioner och anses ha en negativ effekt på demokratiska värden. Detta är inte den enda tolkningen av effekterna utan ideologin kopplas även med positiva värden som ett sätt för medborgare att förändra politiken i ett land när den inte fungerar eller behöver förnyas. Corona pandemin är en möjlighet att titta närmare på hur ledare agerar när de ställs mot krisituationer. Under en tid då världen stängdes ner och ekonomiska konsekvenser följde är det viktigt att se till världens politiska ledare och detta genom samma forum som människor runt om i världen följer utvecklingen, via media.

1.1 Syfte och frågeställningar.

Denna uppsats har i syfte att undersöka tre populistiska ledares retorik och dess förändring under Corona pandemin. Retorikens användning i politiska sammanhang är komplext, särskilt i kristider som pandemin innebar. Intentionen med denna uppsats är att empiriskt analysera de olika presidentens uttalande och retorik i relation med teorin om agendasättande makt, fenomenet “rally around the flag” och populistisk ideologi. Detta för att se hur elitens retorik kopplade strategier styr narrativet i media som i kristider direkt påverkar medborgare och samtidigt genom jämförande av presidenterna ge djupare förståelse för strategier och omständigheter som påverkar .

Genom att titta på tre olika presidenter med populistisk ideologi i Nord-, Central- och Sydamerika ges möjligheten för en bredare undersökning och djupare förståelse. De tre olika presidenterna är Brasiliens Jair Bolsonaro, Mexikos Andrés Manuel López Obrador samt Nicaraguas Daniel Ortega. Dessa tre presidenter väljs då främst Brasilien är ett tungt fall då detta land ofta nämns både inom forskning om populism men även är ett land som är av intresse via deras hantering av pandemin. Mexiko och Nicaragua väljs delvis ur ett närhetsperspektiv och delvis ur ett perspektiv då dessa länder innehåller institutionella likheter men även skillnader för att kunna genomföra ett jämförande mellan presidenterna. Förutom de institutionella skillnaderna som statsstyre mellan länderna finns det även demokratiska skillnader som är av intresse, med Brasilien som anses vara ett demokratiskt land och Nicaragua som anses vara ett autokratiskt land (Freedom House 2024, A,C). Dessa skillnader ger möjligheten för en bättre generalisering möjlighet och slutsatser som kan göras på bredare underlag. De olika presidenternas retorik kommer även att jämföras med populistiska ideologins grundstenar om folket mot den korrupta eliten. Detta för att vidare undersöka huruvida de olika presidenternas retorik under pandemin kan kopplas till populistisk ideologi.

Frågeställningen som skall besvaras i denna uppsats är:

Finns det några gemensamma drag i populistiska ledares retorik vid covid-19 pandemin?

Underfrågeställning:

Kan man se skillnader mellan retoriken över tid?

Hur liknar och skiljer dessa ledares retorik varandra?

Hur lever retoriken upp till populistiskt ideologi?

1.2 Avgränsningar

Avgränsningar i undersökningen görs med hänsyn till ledarna, är att de behövde vara vid makten under pandemin och vara klassificerade som populistiska ledare. Utifrån detta kriterium valdes tre ut, Brasiliens Bolsonaro, Mexikos López Obrador och Nicaragua Ortega. De tre olika ledarna finns i viss närhetskontext som medför en jämförbarhet mellan länderna som bidrar med skillnader för att ge en nyanserad bild av retoriken. Tids avgränsningar görs mellan åren 2019-2023, för att år 2019 var året som World health organisation utnämnde corona-krisen till pandemi (WHO, 2024). Corona pandemin slutade vara en samhällsfarlig sjukdom i maj 2022 och med uppsatsens intentioner att se förändring över tid så avslutas uppsatsens undersökning med året 2023.

Vidare behövs materialet avgränsas och med ambitionen av att använda sig av de tre olika presidenters uttalande och att ge liknande förutsättningar för uttalandet kommer dessa att ske genom användandet av två engelskspråkiga tidningar. Detta då ledarna pratar olika språk och det kan bidra med en översättningsproblematik för denna uppsats. The Guardian och New York Times väljs ut då dessa är både dagstidningar och har en stark politisk rapportering. Bos och Brants (2014, s 707) lyfter att det finns en viss problematik med att se skillnader mellan retorik som används av politiska ledare för media och de som media använder för populistiska ledare. Eftersom uppsatsen använder sig av sekundärkällor bidrar detta med en viss problematik. Journalister väljer de uttalanden som används i artiklarna vilket innebär att materialet är vinklat. Detta är något som diskuteras i avsnittet material längre ner i uppsatsen, men avgränsning görs till ledarnas egna uttalanden som används i artiklarna.

1.3 Bakgrund

I detta avsnitt lyfts de tre olika presidenterna och länderna som dessa styrde under pandemin, detta för att ge en större insikt i förändringar. Brasilien har valts ut som en stormakt i världen och ett land som ofta lyfts när det kommer till hanteringen av pandemin (Taylor, 2021). Vidare används Mexiko och Nicaragua som närliggande länder med populistiska ledare. Vid valet av politiska ledare för uppsatsen fanns det kriterier om att det skulle vara populistiska ledare under pandemin och även länders statskick både likt och olik är av intresse för att kunna bygga en djupare analys och generalisering möjlighet.

1.3.1 Brasilien och Jair Bolsonaro

Brasilien är ett land i Sydamerika som gått från koloniserat till en stormakt, och har genom sin position som ett av de största länderna i regionen till internationella samarbeten med FN, G20 och BRICS (CIA Factbook 2004, a). Brasilien är en presidentiell federalistiskt republik, vilket innebär ett decentraliserat styre med delstater som har viss autonomi. Landet var ett av de värst drabbade i Corona-pandemin och dödssiffran i landet var bland det högsta i världen (Aftonbladet, 2022).

Jair Bolsonaro född 1955 var Brasiliens president mellan åren 2018-2022 (CIA factbook 2024, a). Han är en högerpopulistisk ledare med militär bakgrund som anklagades för att vara anti-vetenskap redan innan pandemin och tog kontroversiella beslut som att dra ner finansiering av universitet (Taylor 2021). Bolsonaro vann valet med 55,1% av rösterna och trenden med jämnt val visade sig när han förlorade presidentposten till Luiz Lula da Silva med 49,1% av rösterna. Detta var starten på en turbulent tid för Brasiliens politiska värld, med Bolsonaro och hans anhängare som inte ansåg att valet genomfördes korrekt. Vidare skedde 8 januari 2023 en stormning av parlamentet, högsta domstolen och presidentens palats i Brasilia av Bolsonaros anhängare som anser att valresultatet är felaktigt (SVT, 2023). Bolsonaro har även mötts av rättsliga konsekvenser med hänseende till både stormningen och till sitt agerande och beslut tagna under Covid-pandemin. Dessa har lett till att han är avstängd från valrörelsen i landet till 2030 (Freedom House 2023, A). Vidare finns det bedrägeri och korrupcion anklagelser riktade mot Bolsonaro av den nya regeringen i Brasilien, angående att han och hans två söner tog del av kongressledamöter.

1.3.2 Mexiko och Andrés Manuel Lopez Obrador

Mexiko har en lång rik historia och går tillbaka till att inkludera azteker och mayafolket, landet har likt Brasilien varit koloniserat, dock av spanjorerna. Även efter att landet blivit självständigt finns en komplicerad politisk historia, med den mexikanska revolutionen till PRI-eran och enparti styret som detta innebar (CIA Factbook 2004, B). En demokratisering började vid 2000-talet och detta har inte varit en snabb process och landet kämpar fortfarande med korruption och den sociala ojämlikheten. Landet är idag en presidentiell federalistiskt republik.

Andrés Manuel Lopez Obrador eller AMLO som han ofta kallas är Mexikos president sedan december 2018 (Freedom House 2024, B). Han är född 1953 och har en lång karriär inom den politiska världen i Mexiko som inkluderar en period som borgmästare i Mexiko City. Lopez Obrador beskrivs som en vänster populistisk ledare och när han vann valet 2018 gjorde han det med 53,2% av rösterna. Lopez Obrador har under åren fått kritik för att attackera fria media i landet och det finns en registrerad ökning av ökade attacker mot journalister i Nicaragua (Freedom House 2024, B).

1.3.3 Nicaragua och Jose Daniel Ortega

Nicaragua är ett land i Centralamerika som delar koloniseringens historia med Mexiko, och har efter att blivit självständiga från spanjorerna innehaft en ostabil politisk historia (CIA Factbook 2024, C). Under större delen av 1900-talet kantades landet av inbördeskrig och diktatoriska styre, Sandinisterna som var en vänsterinriktad gerillaorganisation startade en revolution som ledde till nya inbördeskrig under 1960-1990. Även efter fredsavtalet har landet fortsatt upplevt politisk polarisering och sociala orättvisor (Freedom House 2024, C).

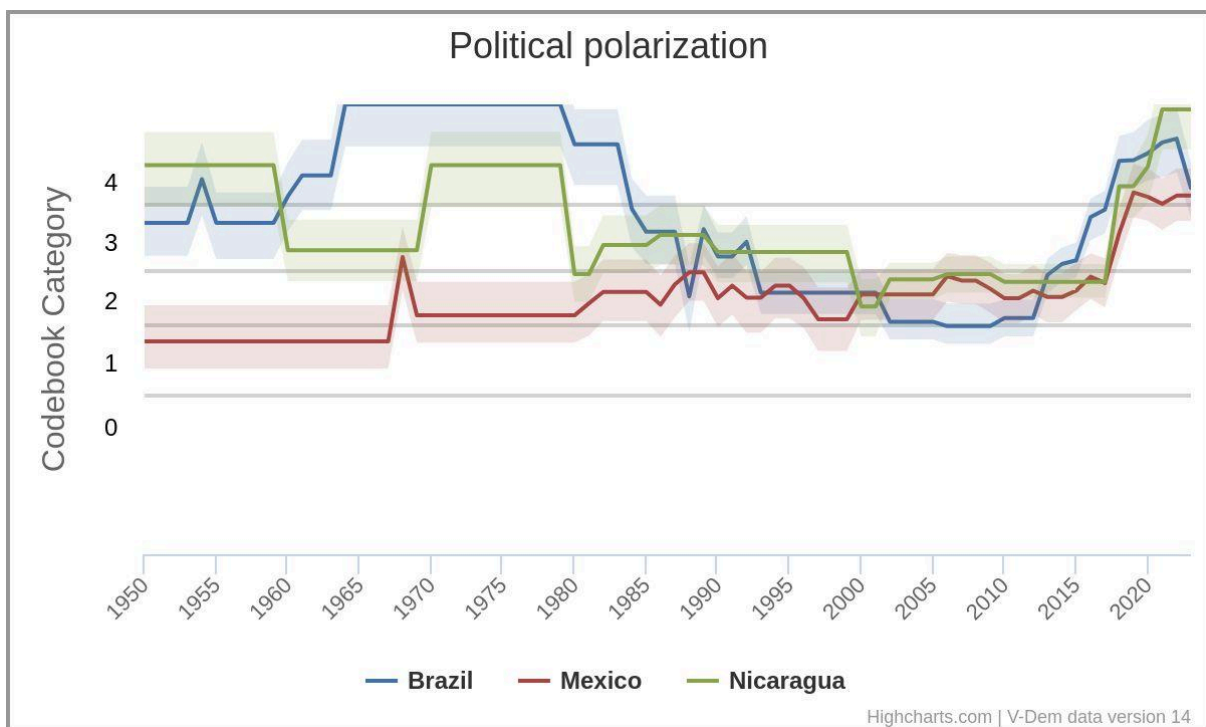
Nicaraguas president är Jose Daniel Ortega Saavedra och har varit det sedan januari 2007, han var även president i landet mellan åren 1985-1990 då han var en del av militärjuntan, sandinisterna som styrde landet. Genom åren har fängslats politiska motståndare och kontroll av media varit några av sätten som han anklagas för att konsolidera sin makt i landet (Freedom House 2024, C). Vidare i år 2023 skickades 222 politiska fångar till USA i exil och samma dag ändrades grundlagarna i landet så att dessa kunde anses vara fiender till staten. Dock frigavs många andra fångar under pandemin men inga politiska sådana. Daniel Ortega innehar smeknamnet el gobernante ausente, den frånvarande ledaren då han ofta undanhåller sig från allmänheten i perioder. Vidare lyfts detta ofta som en media-strategi för att förstärka

den kultliknande auran runt Ortega. Nicaragua styrs då av landets vicepresident som även är hans fru Rosario Murillo.

Figur 1. Sammanfattning av de länder som undersöks i studien

Land	Brasilien	Mexico	Nicaragua
Ledare under pandemin	Bolsonaro (* endast till 2022)	Lopez Obrador	Ortega
Världsdel	Sydamerika	Nordamerika	Centralamerika
Politiskt styre	Federala president republik	Federala president republik	Presidentiell republik
GDP per capita (USD) *2022	15.100	22.300	5.800
Freedom House ranking 2019-2024	75-72 Free.	63-60 Partly free	32-16 Not free

Figur 2. politisk polarisering i länderna

Politisk polarisering i länderna 1950-2023, där 0 representerar ingen politisk polarisering och 4 representerar till stor utsträckning finns det politisk polarisering (V-dem, 2024).

1.4 Inomvetenskaplig och utomvetenskaplig relevans

Uppsatsen inomvetenskaplig relevans ligger i bidraget att ge ett integrerat elit- och folk-perspektiv via sammankopplingen av Foucaults agendasättande maktteori och fenomenet rally around the flag. Vidare ger detta en relevans kopplat till hur populistiska ledare hanterar kriser. Genom att sammankoppla detta innebär en djupare förståelse för hur populistiska ledare använder sin retorik för att styra medborgarnas fokus. Genom användandet av tidningsartiklar bidrar uppsatsen även med förståelse av hur denna retorik direkt användes för att styra diskursen i samhället under corona-pandemin. Samtidigt som uppsatsens syfte fyller en lucka när det kommer till den existerande forskningen inom området som endast koncentreras till tidsperioden under pandemin.

Den utomvetenskapliga relevansen för uppsatsen ligger i förståelse för hur ledare uttrycker sig och hur diskursen styrs genom olika strategier och hur detta kan påverka medborgare. Relevansen finns vidare genom att lyfta hur media och uttalanden används och påverkar informationen som når allmänheten.

1.5 Disposition

Denna uppsats kommer att följa disponeringen att första kapitlet presenterar syftet, frågeställningarna, bakgrund och avgränsningarna till uppsatsen. Andra kapitlet lyfter det teoretiska ramverk som används i analysen, vidare lyfter den inte bara agendasättande maktteori utan även fenomenet "rally around the flag" och populitisk ideologi presenteras som används för undersökningen av retoriken. Tredje kapitlet presenterar den tidigare forskning som finns inom området medan det fjärde kapitlet presenterar metoden, materialet och analys-schemat som används i analysen. I det femte kommer analysen presenteras och därefter en diskussion i kapitel 6. Avslutningsvis i kapitel sju presenteras slutsatser och förslag till fortsatt forskning inom området.

2. Teori

I detta avsnitt presenteras teorin om agendasättande makt, fenomenet “rally around the flag” samt populistiskt ideologi att presenteras. Dessa kommer att fungera som ett teoretiskt ramverk som kommer att användas i uppsatsens diskussion.

2.1 Foucaults agendasättande makt.

Makt i sig formuleras ofta som när någon som har makt och utövar den på någon annan, men det finns andra definitioner av uttrycket med. Den franska filosofen och statsvetaren Michel Foucault har välkända teorier om makt och dessa beskrivs ofta som fyra olika ansikten eller utövanden. Dessa är power of decision, the power of agenda control, hegemonic power samt capillary power (Johal et al 2014). Där power of agenda control eller agendasättande makt är det som används i denna uppsats. Med agendasättande makt menas med makt som används genom att bestämma ämne, frågor eller narrativ av den politiska ledningen i ett land. Genom uttalanden kan man styra medborgares åsikter och på sådant sätt påverka vad som kan anses vara acceptabelt i ett samhälle. Detta kan ske via nationella tal, uttalanden i media och policy ändringar för att nämna några sätt denna makt kan utövas. Denna makt utövas inte alltid via tvång utan genom att använda så kallade kognitiva ques kan denna makt användas mer subtilt. Politiska ledare kan använda sig av agendasättande makt genom uttalanden som formar informationen som medborgarna får och även känslor och tankar kring ett ämne kan påverkas.

Denna maktutövning av politiska ledare är inte alltid negativt utan Foucault menar att detta kan vara bra för ett produktivt styre (Johal et al 2014). Makt i sig innehåller både aspekter av produktivitet och undertryckande egenskaper. Vidare anser Foucault inte att makt kan studeras i sig själv utan måste vidare studeras i relation till något så som politiska institutioner och ideologier (Torres-Cuello & Pinzon-Salcedo 2022, s 426). I denna undersökning kopplas agendasättande makt med narrativet om och runt pandemin samt hur presidenter väljer att styra narrativet under kris genom användandet av retorik.

2.2 “Rally around the flag”.

Fenomenet Rally around the flag innebär att medborgarnas stöd centreras till den politiska ledaren under kristider. Fenomenet kan beskrivas som när ett land genomgår en internationell krissituation, sammanfaller detta ibland med ökad support för presidenten i landet (Mueller 1970, s 20). Vidare är det viktigt för att fenomenet skall uppkomma att det sätts i kriteriet “internationell kris“ då nationella kriser ofta påvisar att medborgarna faller på olika sidor av konflikten (Mueller 1970, s 21). Vid internationella kriser tenderar olika politiska åsikter att åsidosätts när en kris uppstår och man ställer sig bakom presidenten (Baker & Oneal 2001, s 664). Viktigt att lyfta är att det anses som en tillfällig popularitet ökning och den avtar efterhand. Samtidigt finns det studier som påvisar att detta inte alltid är något som händer i kristider (Baker & Oneal 2001, s 661). Det finns även en påverkan av variabeln om hur presidentens popularitet såg ut innan den internationella krisen som påverkar fenomenet. Även om en president ofta ökar i popularitet vid valet men är detta något som avtar med tid (Mueller 1970, s 19).

En viktig aspekt av fenomenet “rally around the flag” är medias roll. Under kristider och internationella kriser som Corona pandemin fokuserar ofta media på presidenten i ett land, snarare än att se till hela landets politiska sfär (Baker & Oneal 2021, s 667). Medias roll i fenomenet kan även liknas med en kedja där media bidrar med nyheter och information till medborgare, vilket leder till att media kan indirekt styra narrativet till medborgare i ett land. Även den politiska oppositionens agerande och uttalande kan under kriser påverkar rally around the flag fenomenet. Groelius & Baum (2008) lyfter att den politiska oppositionen ofta väntar med att uttala sig för eller mot presidenten innan man vet hur krisen utvecklas. Detta är extra viktigt i länder där det finns ett majoritetsvals system då dessa ofta ger upphov till ett tvåpartisystem. Detta då uttalandet kan negativt påverka egna partiets stöd i ett redan jämnt politiskt system.

2.3 Populism

Populism är ett begrepp som har funnits länge men inte har en entydig mening i forskningssammanhang (Urbinati, 2009). I denna uppsats används Cas Muddes definition av populism som en tunn ideologi med ett tydligt vanligt folk mot eliten retorik. Detta är en av de mer använda inom forskningen och anses därför vara tillfredsställande för uppsatsens syfte. Grundstenarna i populismen anses här vara anti pluralism och anti elitism (Mudde & Kaltwasser 2017, s 10). Detta kan även omnämnas som två grundstenar i anti-elitism och människocentrerade, där människornas vilja eller volonté général eftersträvas (Gruber et al 2023, s 150). Populismens problematik med en tydlig definition fortsätter i anseendet när det kommer till att påverka demokrati. Ideologin lyfts som ett direkt hot mot demokratin då den anses innehålla autokratiska intentioner (Urbani 2019, s 112). Medan motpolen lyfter att populism uppkommer som en reaktion av medborgarna i landet och i denna definition anses den ha en positiv inverkan på demokratin.

Populism lyfts ofta som alienerande och fokuset finns hos medborgare som liknar varandra och exploitation av vissa grupper (Urbinati 2019, s 112). Det är även viktigt att lyfta att ideologin inte är fast på en höger-vänster skala när det gäller populism utan kan ha ledare och partier från båda sidorna, det lyft ofta att uttrycket av skalan kan hittas i olika kontinenter och politiskt atmosfär. I Latinamerika finns det ofta vänster populistiska ledare medan Europa har mer högerpopulistiska partier och ledare (Urbani 2019, s 114). Populism som en ideologi med aspekter av att dela upp det goda folket mot den korrupta eliten kan även kopplas till en ökad politisk polarisering. Vidare lyfts populism i en autokratiskt perspektiv ibland som ett sätt att eliminera andra, ofta via sociala rörelser som följer fördomar och en karismatiska ledare som vill förstärka regeringens möjligheter att bekämpa pluralism (Antal 2023, s 60).

Det finns viss kritik mot populistisk teori som måste lyftas, dels är problemet som redan nämns att det finns flertalet definitioner av ordet. En annan kritik är att användandet av termen missar komplexiteten i situationer då det som undersöks endast tillskrivs ideologin (Gruber et al 2023, s 151). Dock finns en styrka att populism i sig inte är direkt kopplat till en specifik ideologisk position och detta möjliggör att se partier från både höger och vänsterskalan.

3. Tidigare Forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning inom området populistiska ledare och deras retorik under kristider. Kapitlet avslutas med hypoteser som utgår från den tidigare forskningen.

Det finns tidigare forskning som påvisar hur medias inflytande har en politisk påverkan. McCombs et al (1972, s 186) studie som beskriver att artiklar i media kan komma att påverka medborgare på en psykologisk nivå. Detta eftersom informationen som finns i artiklarna i tidningar inte ger människor information om hur de ska tycka, men påverkar mer på vad de ska tänka. Att genom artiklarna styra narrativet på vad människor fokuserar på, vad som kan anses vara av intresse att följa. Tidningar anses ha utrymme att sprida information men det finns även risk för att olika biases som finns kan påverka innehållet. Det påvisas även att media är bra på att matcha innehållet i tidningar för att nå ut till medborgare och deras intresse. Det finns dock underlag på att det endast påverkar människor när informationen handlar om något som är viktigt för individen.

Vidare finns det forskning om hur könet på politiska ledare kan komma att påverka kommunikationsstilar. I en studie som undersöker politiska ledare från 20 olika länder och deras kommunikationsstil under pandemin, påvisas det att det finns en viss skillnad (Dada et al 2021, s 8). Även om alla i undersökningen fokuserade på de ekonomiska konsekvenserna som förväntades av länderna under pandemin använde de kvinnliga ledarna en kommunikationsstil som lyfte detta som en eftertanke. Detta mot de män i liknande positioner som ofta sett detta som det stora orosmolnet. Vidare lyfte studien hur retoriken från de politiska ledarna inte alltid efterföljde ländernas policy, och en stor skillnad på retoriken var att den var mer fokuserad på en uppfattning av hur läget i landet var.

Det finns studier som visar på ökat stöd för ledare och för demokratiska institutioner under kristider, detta fenomen kallas "Rally around the flag" (Muller 1970, s 18). Rally around the flag fenomenet finns det ett antal studier som ofta är centrerat till amerikansk kontext. Mueller (1970, s 18) presenterade fenomenet i en studie som tog avstamp i tidigare forskning där medborgarna frågade hur de tyckte presidenten hanterade sitt jobb och varför man tyckte det. Studien visade hur en ökning i popularitet när man blivit vald, en ökning som avtar med tiden samt att vid internationella konflikter ökade populariteten oavsett vilken presidentens

politiska ställning är. Vidare forskning inom området lyfter att det inte alltid kan påvisas med en ökning popularitet i kristid och andra variabler spelade in, något som lyftes var hur presidentens popularitet såg ut innan en internationell kris (Baker och Oneal 2001, s 661).

Närliggande forskning inom fenomenet finns även på hur medborgares åsikter förändrades under pandemin och hur polarisering av åsikter för medborgare som redan sympatiserade med politiska ledaren samt det ledande politiska partiet visade på ännu positivare känslor (Fredén & Sikström 2021). Genom att undersöka förändringar i tid istället för vanligtvis styrkan på attityder lyfter studien att det även kan bidra med att redan negativa känslor till politiska ledare kan bli ännu mer negativa i kristider.

Tidigare forskning finns även på maktstrukturer och i kontext till corona-pandemin. Fernandes & Fernandes (2022, s 3) lyfter att populistiska ledare använde makten genom att lyfta gruppstillhörighet och ständigt anklaga någon annan för problemen som fanns. Även institutionella faktorer kan komma att påverka makten strukturen vilket bidrar till att Brasilien anses vara av intresse forskningsperspektiv, detta då landet har en stark decentraliserad makt. Vidare fanns det slitningar i landet mellan politiska styret, delstater och domstolarna under pandemin och det lyfts fördelen att inneha en stark domstol och hur detta kom till att påverka mänskliga rättigheter och ansvarsutkrävande i ett demokratiskt styre (Biehl, Prates & Amon 2021, s 153).

Det finns tidigare studier som visar på hur populistiska ledare ofta tonade ner hotet av covid, ofta i kontext till Donald Trump, även andra liknade ledare har undersökt såsom Bolsonaro (Gruber, Isetti, Ghirardelli & Walder 2023, s 152). Det visar att det inte alltid är normen att tona ner hotet av pandemin utan detta kan påverkas av huruvida populistiska ledare innehar en maktställning eller tillhör oppositionen (Gruber et al 2023, s 152).

Tidigare forskning finns även från Tony Blair Institute for Global Change som vidare tittar på hur olika populistiska ledare reagerade under pandemin (Meyer 2020, 1). Här tittar man på hur de faktiska reaktionerna på en policy syns. Man lyfter tidigare forskning som finns i grupperingen av populistiska ledare såsom kulturell, socioekonomisk eller anti establishment populism, dessa skiljer sig på vem som är det verkliga folket och vilka som är utanför gruppen (Meyer 2020, s 7). Undersökningen som skedde 2020 påvisar enligt deras kriterier att det finns 17 olika populistiska ledare i världen och det fanns två kategorier som kunde

klassificera deras respons i, vidare fanns det en underkategori i en av huvudkategorierna. Dessa kategorier var om ledaren down-played eller om man tog en liberal eller illiberal approach. Fem av dessa ledare använde en downplay strategi med hanterandet av pandemin, och det fanns representation för alla kategorier av populistiska ledare bland dessa fem (Meyer 2020, s 9-10).

Hypoteser:

Hypotes 1 Populistiska ledare kan antas uttala sig om Covid-19 som en mindre sjukdom.

Hypotes 2 I en del fall har retoriken som används bestått, men mildras efter hand.

4. Metod och material.

I detta kapitlet presenteras metoden som används, samt materialet och analyschemat.

4.1 Kvalitativ Innehållsanalys

Denna uppsats har en frågeställning hur populistiska ledares retorik såg ut under pandemin så det innebär empirisk inriktning då det handlar om hur något ser ut, i kontrast med normativa frågeställningar (Esaiasson et al 2017, s 23).

Metoden för att undersöka retoriken i denna uppsats är en kvalitativ innehållsanalys, vilket är användbart för att kategoriseras och räkna innehåll i texter (Borelius och Kohl 2018, s 49). Metoden innebär att genom kodning analysera textmaterialet och denna metod anses ha en mer deduktiv ansats. När det kommer till innehållsanalys finns det både kvalitativa och kvantitativa modeller, uppsatsen använde den kvalitativ innehållsanalys då fokus ligger på att tolka de olika politiska ledarnas retorik vidare med olika teorier. Vidare ger den kvalitativa metoden en mer djupgående förståelse än den kvantitativa metoden, vilket passar undersökningens frågeställningar bättre.

Innehållsanalysen genomfördes med hjälp av artiklar och specifikt uttalande av de politiska ledarna som används i de olika artiklarna. Detta eftersom det är dessa uttalanden som oftare når medborgare i kontrast till policy utlåtande eller officiella tal till nationen. Valen att använda citat från artiklarna bidrar med att det inte endast är de officiella uttalanden och de strikta mönster som kan påverka dessa, utan ger en bredare bild på uttalandet av presidenterna. Vidare bidrar urvalet av uttalande i dagstidningar av olika sorters citat som inte är begränsade till en viss publik. Innehållsanalys genomförs genom att systematiskt kategorisera relevanta delar för att kunna besvara uppsatsens forskningsfrågor. Metoden används för att studera, analysera samt att samla information, genom att bryta ner kategorierna efter kod schemat som används

Den kvalitativa innehållsanalysen anses vara mer användbart för grundläggande insikter i ledarnas retorik, då det ger möjlighet för en större insikt i materialet och till exempel diskursanalys (Boréus och Kohl 2018, s 81). Möjligheten ges i att hitta mönster och systematiska upprepningar av teman. Metoden ger även möjlighet till en bredare tolkning av

uppsatsens materialet och informationen för att beskriva och förstå innehållet. Vidare bidrar den kvalitativa innehållsanalysen till ett bättre underlag då materialet är begränsat (Esaiasson et al 2017, s 211). Genom att genomföra en innehållsanalys ges möjligheten att vidare identifiera mönster och strategier som används för att främja politiska agendor och konsolidera makt.

Innehållsanalysen sker genom kodning och analys-schemat som används i denna uppsats är skapad genom att undersöka tidigare forskning inom området men även genom teorierna har använts för skapandet av kodningen. Kodningen av materialet och skapandet av analys-schemat är anpassade för att kunna besvara frågeställningarna.

Vidare kan innehållsanalys genomföras på två olika abstraktionsnivåer, manifest och latent. Denna uppsats använder både abstraktionsnivåerna då dels manifest används det som direkt uttrycks i texten medan det latent tittar på textens innebörd. I denna uppsats kommer det att tittas på uttalandet och dels på vad som faktiskt sägs, vidare kommer dessa uttalanden att brytas ner för att analysera hur ledarna uttryckt sig i kontext till frågeställningarna. Detta innebär en tolkning av texterna för att undersöka hur vidare ledare framställer sig som en av folket eller som eliten, detta i kontext till populistiskt ideologi.

Det finns viss kritik mot modellen som måste lyftas och en av dessa är att det som finns utanför texten inte räknas och detta leder till att det inte kan anses vara en helhetsbild på hur ledarnas retorik ser ut, det är endast en del och den delen som media ansåg vara av intresse för deras artiklar. Vidare finns det kritik mot den tolkande naturen i uppsatsens metod, vilket kan påverka validiteten, därför görs välgrundade avvägningar till analys-schemat samt till tolkningen av texten.

Det finns en viss problematik med hur de olika institutionella faktorer som finns inom länderna är olika, Brasilien och Mexiko har ett federalistiskt styre vilket innebär en decentraliserad makt medan Nicaragua har en centrerad maktstruktur. Även ländernas olika positioner på en demokratisk och autokratisk skala kan bidra till en skillnad mellan hur ledarna uttrycker sig. Detta anses inte bara vara ett problem för studien utan bidrar snarare till en större generaliseringsförmåga då den täcker olika förutsättningarna för ledarna.

Vidare finns det viss problematik med valen av fall, då dessa länder inte får samma utrymme i tidningar och detta kan bidra till en ojämn uppdelning av uttalanden som ligger till grund för undersökningen.

4.2 Material

Materialet som står i fokus i uppsatsen är uttalande från de tre populistiska ledarna, dessa kommer att samlas genom att använda två olika internationella dagstidningar och deras sökfunktioner. Detta för att kunna ge en jämförbar insamling för ledarna och där insamlingen sker på samma premisser. Sökningarna av dessa uttalanden kommer att ske på New York Times och The Guardian, dels för att dessa är engelskspråkiga och har politiska sektioner av deras innehåll. Sökningen kommer att använda samma sökord så som Coronavirus, Covid-19, Virus, Pandemic och corona samt ledarens namn. Detta är sökord som används vid tidigare studier inom området och anses därför vara lämpliga till denna undersökning. Dock medför det en viss problematik om att resultaten inte bidrar med hela bilden och viss problematik med vinklat innehåll eftersom det kommer från nyhetsartiklar och alla citat och uttalanden som en ledare gjort inte finns med. Med detta anses endast ledarnas faktiska uttalande och inte nyhetsartikeln i sig vilket medför att det anses vara tillräckligt för att genomföra studien. Vidare görs sökningen med tre olika tidsintervaller för att kunna påvisa om det finns någon skillnad över tid mellan uttalandena och även mellan ledarna. Artiklarna som används för analysen har avgränsats i de tio första sökningarna på varje ledare i respektive tidning, vidare avgränsas sökresultaten till engelskspråkiga tidningsartiklar.

Uppsatsen lyfter även tidigare forskning och teorier från området vilket insamlas främst av peer-reviewed forskningsartiklar, detta för att insamlingen ska vara aktuell. Även hemsidor som Freedom House och Varieties of Democracy (V-dem) kommer att användas i uppsatsen

När det kommer till källor utanför analysenheterna så arbetas dessa ur det källkritiska perspektivet med äkthet, oberoende, samtidighet och tendens som grundregler (Esaiasson et al 2017, s 288). Genom att använda Lunds universitets biblioteks söktjänst och användandet av peer-review anses äkthetskriteriet uppnås. Vidare används dessa sökningar för att hitta uppdaterad information och studier inom ämnesområdet som uppsatsen har för intentioner att bidra till. När det kommer till oberoende kriterier används andrahandskällor när det kommer till vetenskapliga artiklar och genom att använda flertalet kan det motarbetas att källornas

information inte är sanningsenlig. Viss problematik kan antas med tidningsartiklarna och vinklingen av dessa dock anses informationen trovärdig och var informationen tas från lyfts tydligt så eventuella frågetecken möts där. Annan litteratur som används möts med kriteriet att dessa är trovärdiga, detta i förhållande till Freedom House, CIA factbook och Varieties of democracy (V-dem) som exempel. Samtidighetskriteriet avses att mötas med samtidigt informationssökningar. Detta möts naturligt av att Covid pandemin skedde i närtid och studierna i dessa är därför från år 2020 och framåt. Sist menade att tendenser möts genom att använda aktuell forskning från flertalet författare som bidrar med kontroller mot enskilda författare (Esaiasson et al 2017, s 288).

4.3 Validitet och Reliabilitet.

Reliabilitet och validitet är något som behöver lyftas i uppsatsen eftersom det är viktiga byggstenar för vetenskaplig undersökning.

Reliabilitet menas med att uppsatsen går att upprepas med samma resultat eller slutsats. vidare finns det en viss problematik med denna valda metod eftersom att det krävs en viss tolkning. Detta arbetas med att använda sig av tydliga och strategiskt utvalda analyschema för kodningen. Vidare sker analysen och kodningen två gånger för att motarbeta osystematiska fel.

Validiteten i uppsatsen menas med att det finns en frånvaro från systematiska fel i uppsatsen och att uppsatsen mäter det man avser att mäta. Validiteten vidare innebär att studien kommer att svara på forskningsfrågan som ställs samt vidare att man mäter det man avser att mäta. Validiteten i uppsatsen påverkas av användningen av andrahandskällor när det kommer till analysenheterna, detta eftersom dessa är uttalande i tidningsartiklar och journalister och redaktörer har gjort valen i vilka som används. Detta problem anses mötas med att använda respektabla dagstidningar och uttalanden direkt från ledarna och nyhetsartikelns andra delar används inte i analysen.

4.4 Analysschema

Analysschemat tar frågeställningarna till denna uppsats och omvandlar dessa för att kunna undersöka materialet. Detta för att strategiskt bearbeta materialet, frågeställningarna var

Finns det några gemensamma drag i populistiska ledares retorik vid covid-19 pandemin?

Kan man se skillnader mellan retoriken över tid?

Hur liknar och skiljer dessa ledares retorik varandra?

Hur lever retoriken upp till populistiskt ideologi?

Första analysenheten kan kopplas till frågeställningarna och till tidigare forskning och detta görs genom att undersöka de tre olika presidentens uttalande om corona-pandemin. Genom att undersöka hur de talar om pandemin generellt men även hur de uttalar sig om själva sjukdomen. Detta kommer att delas upp i tre olika tidsintervaller, 2019-2020, 2021-22 samt 2023, för att kunna undersöka eventuella förändringar över tid. Denna del tar hänsyn till de tre första frågorna och kommer att få utrymme i analysen.

Den andra analysenheten om populism undersöktes i uppsatsen med, och detta med hjälp av att undersöka de olika presidentens uttalanden som kan kopplas till populistiskt ideologins grundstenar av en av folket mot den korrupta eliten. De olika presidenters retorik undersöktes med hur de uttalar sig själva men även om och vem de lyfter som ett hot mot dem själva men även mot landet.

	Bolsonaro	Lopez Obrador	Ortega
Hur framställs pandemin 2019-2020?	Hur benämner ledaren pandemin? förminskas sjukdomen?	Hur benämner ledaren pandemin? förminskas sjukdomen?	Hur benämner ledaren pandemin? förminskas sjukdomen?
Hur framställs pandemin 2021-2022?	Hur benämner ledaren pandemin? förminskas sjukdomen?	Hur benämner ledaren pandemin? förminskas sjukdomen?	Hur benämner ledaren pandemin? förminskas sjukdomen?
Hur framställs pandemin 2023?	Hur benämner ledaren pandemin? förminskas sjukdomen?	Hur benämner ledaren pandemin? förminskas sjukdomen?	Hur benämner ledaren pandemin? förminskas sjukdomen?
Populistsisk ideologiskt framställning i retoriken	Tillskriver ledaren sig till folket? Vem lyfts som eliten/hotet?	Tillskriver ledaren sig till folket? Vem lyfts som eliten/hotet?	Tillskriver ledaren sig till folket? Vem lyfts som eliten/hotet?

5. Analys

I detta avsnitt kommer analysen att lyftas i ordningen enligt analys-schemat. Bolsonaro, Lopez Obrador och Ortega kommer att lyftas var för sig och deras uttalande kommer att analyseras dels till en kontext till pandemin men även med populistiska retorik.

5.1 Bolsonaro

5.1.1 Retorik i kontext till pandemin

Hysteria, a little flu.

Bolsonaro, 23 Mars 2020, the guardian

Jair Bolsonaro's uttalande när det kommer till pandemin och covid-19 kan tolkas som att nedvärdera sjukdomen, detta ofta genom att jämföra denna med en mild förkylning. Det finns flertalet uttalanden från Brasiliens president som påvisar denna retorik då han lyfter andras uttalande och agerande som hysteriskt och löjligt. I början av pandemin är han tydlig med att han inte anser att det är något som Brasilien behöver oroa sig för, att de är ett starkt folk som redan är immuna (The Guardian 2020-03-27). Han uttrycker sig tydligt att Brasilien inte är ett land som kommer att drabbas i utsträckningen som andra länder och lyfter både medborgarnas lands tillhörighet, som i hans mening ger ett bättre immunförsvar och vidare att gud är brasilianare vilket innebär ett skydd för landet. Han lyfter samtidigt att det finns lite oro för människor som är över 60 år, då dessa är de som ska klassificeras som riskgruppen. Vidare finns det en tydlig linje i Bolsonaros retorik som uttrycker ekonomiska konsekvenser som ett stort orosmoln för honom. Att de konsekvenser covid som kan antas ha på medborgarna får inte samma utrymme och han är något kyligt inställd till att människor skulle dö (Londono et al 2020). Vidare kan dessa ekonomiska konsekvenser lyftas som en av anledningarna till att han inte ser positivt till att införa så kallade lock-downs i landet (The Guardian 2020-06-07).

"We need to stop being a country of sissies"

Bolsonaro, 17 nov 2020, New York Times

Under andra perioden av pandemin mellan åren 2021-2022 ändras Bolsonaro-retoriken något och fokus flyttas från att nedvärdera sjukdomen till att jämföra den med förkylning till att fokusera på vaccinet. Detta kan vara en naturlig förändring då landet under denna tid var i en period under pandemin då vaccin diskussioner sker runt om i världen. Dock har hans retorik mjukare ton och han är inte lika hård i sina uttalanden utan uppvisar nu en retorik som mer är talande till medborgarna i Brasilien och hur de har agerat under pandemin. Något som motsäger tidigare uttalandet om att landets medborgare har agerat som de var rädda, till att uttala sig att de har agerat som de inte var det. Dock så lyfter Bolsonaro att pandemin snart är överstökad och att medborgarna snart kan återgå till det normala. I retoriken återfinns vissa motsägelser i hans uttalande om vaccinen då han lyfter att dessa snart finns tillgängliga till Brasiliens medborgare, till att uttala sig om vaccinet leder till att AIDS utvecklas snabbare i Storbritannien (The Guardian 2022-08-18).

"didn't make a single mistake during the pandemic"

Bolsonaro, 03 april 2022 New York Times.

Efter 2022 och pandemin finns inte många uttalanden från Bolsonaro som kan påvisa hans retorik när det kommer till pandemin. Dock är han väldigt tydlig med att han själv inte vaccinerade sig och detta lyfts flera gånger i hans uttalande. Retoriken fortsätter med ett fokus på den nya regeringen och attacker mot de juridiska konsekvenser och åtal som väntar honom på grund av hans agerande under pandemin som han själv står inför.

5.1.2 Retorik i kontext till populism

När det kommer till Jair Bolsonaros populistiska retorik under pandemin finns det olika aspekter att lyfta. Om man delar upp den populistiska ideologins grundstenar som en av det goda folket och den korrupta eliten för att tydligt visa på hur Bolsonaros uttalande kan tolkas (Meyer 2020).

“They’re destroying Brazil,”

Bolsonaro, 27 Mars 2020, The Guardian

Bolsonaro ställer sig själv ofta inte som en av folket. Han är tydlig med att han är en atlet i början av pandemin för att byta till att han har en militär, vilket framställer honom som en stark ledare i association till atlet eller militär. Han har en retorik som är något nonchalant när det kommer till att bli smittad och träffar till och med journalister när han blivit infekterad av covid för att fortsatt visa sin starka sida. Detta under en tid då Brasilianska medborgare var några av de mest drabbade av Covid-19 och hade ett stort dödstal. Under mitten perioden av undersökningen återfinns några uttalanden om han som en av medborgarna och användandet av ordet oss, men detta är en väldigt liten del i hur han framställer sig själv.

I Bolsonaros retorik återfinns den korrupta eliten på olika sätt, dels genom hans politiska opposition och dels genom delstatstyret som federalismen bidrar med. Andra länders ledare utpekade som den korrupta eliten i Bolsonaros uttalande och retorik hur dessa ledare bidrar med hysteri när det kommer till hanterandet av både pandemi och vaccinfrågor. Bolsonaro lyfter även media som ett hot genom pandemin och efte, detta genom att anklaga media för att bidra med att skrämja medborgarna.

5.2 Lopez Obrador

5.2.1 Retorik i kontext till pandemin

**“I have great faith that we will move our dear Mexico forwards,
that misfortunes and pandemics won’t affect us”**

Lopez Obrador 15 mars 2020 The Guardian

I början av pandemin återspeglas Lopez Obradors åsikter med Bolsonaros. Detta genom att lyfta att Mexiko som Brasilien inte behöver oroa sig, det kommer inte vara lika allvarligt i landet jämfört med andra länder som kämpar mot pandemin (Webber 2020). Vidare lyfter Lopez Obrador medborgarna i landet som disciplinerade och detta kommer att vara bästa sättet att hantera pandemin, dock anser han att landets medborgare ska fortsätta leva som de gjorde innan pandemin. Tillsammans med negativitet mot lockdowns regler visar Lopez Obradors uttalande att det kan tolkas som att alla medborgare skall ta ett visst ansvar men inte ska behöva helt ändra på deras liv (The Guardian 2020-03-15). Samtidigt användes en retorik som påvisar att det är odemokratiskt att införa lockdowns av länderna. Redan på första

halvåret började Lopez Obrador att uttala sig om att pandemin nästan skulle vara över och att man snart är tillbaka till det normala igen.

Följaktligen finns det en retorik som liknar Bolsonaro där de ekonomiska konsekvenserna av pandemin står i fokus, dock särskiljer Lopez Obrador sig från Bolsonaro då han har en mjukare ton mot medborgarnas liv. Det finns en tydlig retorik om att inte tvinga medborgarna till något utan att det är upp till dem själva i flertalet aspekter, däribland om man vill använda ansiktsmasker eller om man har råd att gå ut och äta för att stödja landets ekonomiska situation.

“Everyone is free. Whoever wants to wear a face mask and feel safer is welcome to do so,”

Lopez Obrador 02 December 2020 The Guardian

Fortsättningsvis i andra perioden som undersöktes finns det förändringar i uttalandet, fokusen har förändrats och insikten av pandemins fulla effekt återspeglas i Lopez Obradors uttalande. Vaccinen är ett tydligt fokus och hur man jobbar hårt för att vaccinera medborgarna i Mexico. Sista perioden i undersökningen finns det inte mycket uttalande som kan centreras till Mexiko men Lopez Obrador fick själv Covid-19 och uttalandet om detta tas fokus bort från Covid-19 i sig och problemen med blodtrycket används istället.

5.2.2. Retorik i kontext till populism

Lopez Obrador tillskriver sig ofta som en av folket och gör det ofta genom att lyfta den politiska världen som korrump. Hans retorik som en av folket syns i flertalet av uttalanden och inom kontexten av pandemin gör han det genom att dels lyfta sig och landets hantering av pandemin sätts i motpol med andra politiska ledare runt om i världen. Hans uttalande förföljer att det är den politiska världen som är giriga och här särskiljer han sig från dessa, något Lopez Obrador även väljer att göra med Mexiko's tidigare presidenter och lyfter hoten som dessa varit mot landets utveckling.

“Let's make that deal. So let's hurry up and end corruption so that I put on a mask and no longer speak.”

Lopez Obrador 2 december 2020 The Guardian

Lopez Obrador är tydlig med att beslut som tas av andra som påtvingar sina medborgare restriktioner är en mer autokratiska beslut, han vidare nämner att det är beslut som medborgarna skall ta inte politiska ledare och här lyfter han masker som ett tydligt exempel (The Guardian 2020-12-02). Vidare lyfter han att det är korruption bakomliggande utan att tydligt påvisa hur denna korruption sker. Exakt vad korruptionen är framgår inte helt i hans uttalande men viss koppling till maskerna och industrier bakomliggande behoven som pandemin skapar. Ett annan narrativ som går att följa Lopez Obrador är att han anser att pressen och media är bidragande till korruptionen

5.3 Ortega

5.3.1 Retorik i kontext till pandemin

Daniel Ortega är president i ett land som inte anses som demokrati och hans uttalande och retorik kan vidare kopplas till detta. Dels finns det få uttalanden då han ofta undanhåller sig från allmänheten och vicepresidenten antar mycket av det synliga arbetet att styra landet.

**“The biggest power on Earth isn’t able to provide for its own citizens
in cities in the United States,”**

Daniel Ortega 16 april 2020 The Guardian

De fåtalet uttalanden som finns från Ortega kan kopplas med en viss hopplöshet när det kommer till hans retorik. Fokus på narrativet är att landet är fattigt och om inte stormakter kan skydda sina medborgare har Nicaragua inte en chans. Vidare är det ett visst fokus på att det är “Sign from God” (19 maj 2020 The Guardian) och att pandemin är konsekvenser av stormakter och militär makt. Till skillnad från Bolsonaro och Lopez Obrador använder inte Ortega en retorik som påpekar att landet inte kommer att drabbas. Ortegas uttalande ligger ofta på andra länder och de få uttalanden om sitt eget land och deras situation är att landet inte kan sluta arbeta för då kommer ingen att överleva. Vidare finns det ingen förändring i hans uttalande över tid utan alla har fokus på stormakterna och hur dessa är fiender till landet på ett eller annat sätt, ofta kopplat till pandemin. Även religion tar en stor plats i uttalandena och allt läggs över på Gud istället för att lägga fokus på hur landet hanterar pandemin.

5.3.2 Retorik i kontext till populism

Nicaraguas president Daniel Ortega framställer sig inte som en av folket i någon av hans uttalanden och det är inget av uttalanden som ingick i undersökningen där Ortega lyfte sig själv. Det enda som konkret visar hur han framställer sig själv är användandet av orden oss i några av uttalandena. Däremot finns det tydliga kopplingar till en korrupt elit där både den politiska oppositionen i landet och stormakterna lyfts fram. Den politiska oppositionen i landet fångas och under pandemin skickades en del av dessa politiska fångar till USA i exil. Dessa framställs av Ortega som ett hot mot landet men oppositionens retorik kopplar Ortega med västerländska makter. Det är stormakterna som är orsaken till pandemin och deras hantering av pandemin i sina egna länder står i fokus i Ortegas retorik, speciellt deras oförmåga att skydda och hjälpa de fattiga i sina egna länder.

**“These transnational forces that just want to take control of the planet,
that is a sin”**

Ortega 16 april 2020 The Guardian

Daniel Ortegas retorik och uttalande om hot har en tydlig linje att det är rika länder som är ett hot, och framställer ofta sig och sitt eget land i motpol mot dessa länder. USA framställs som det stora hotet och ett av dessa rika länder som anses vara ett hot mot Nicaragua. Ofta används landet som slagpåse för Ortegas uttalande och vidare kan det kopplas till att man skickade politiska fångar i exil till landet. Dessa politiska fångar lyfts även av Ortega som ett hot mot landet och vidare beskyller USA för deras imperialistiska intentioner som överförs till oppositionen inte tillhör Nicaragua utan är USA's värderingar som överförs.

6. Diskussion

I detta kapitel kommer analysen att diskuteras först i kontext med hypoteserna, sedan kopplas analysen med det teoretiska avsnittet och teorin, fenomenet och ideologin som återfinns där. Ledarna kommer att lyftas själva men även att jämföras med varandra, detta för att kunna se likheter och skillnader i retoriken som de uppvisade under pandemin.

I kapitel 3 presenterades tidigare forskning och kapitlet avslutades med två olika hypoteser.

Hypotes 1 Populistiska ledare kan antas uttala sig om Covid-19 som en mindre sjukdom.

Hypotes 2 I en del fall har retoriken som används bestått, men mildras efter hand.

6.1 Hypotes 1

När det kommer till den första hypotesen om att populistiska ledare uttala sig om covid-19 som en mindre sjukdom finns det några aspekter att lyfta. Brasiliens dåvarande president Bolsonaro var den som tydligt lyfte en retorik som instämmer helt, han lyfte sjukdomen som en vanlig förkylning och använde flera liknande uttalanden som följer. De andra två presidenterna uttala sig om sjukdomen på detta sätt i några av uttalanden som ingick i undersökningen. Dock kan man lyfta att Mexikos president Lopez Obrador uttala sig om att landet inte skulle bli drabbat som andra länder hade, något som Bolsonaros retorik även återspeglar. Detta kan tolkas som att Lopez Obrador och Bolsonaro inte ansåg att konsekvenserna skulle bli de som omvärlden lyfte skulle hända, detta kan tolkas som att man inte ansåg att det var så farligt som det verkade. Nicaraguas president Daniel Ortega särskiljer sig från de andra presidenterna i sina uttalanden och hans retorik tyder på att han ansåg att det skulle ha förödande konsekvenser för hans land och att det inte fanns något han kunde göra åt det. Därför anses hypotesen ha några belegg att det finns aspekter som innebar att populistiska ledare använde retorik som kan kopplas till att man nedvärderade sjukdomen men kan inte helt stödjas.

6.2 Hypotes 2

När det kommer till den andra hypotesen med förändringar över tid när det kommer till retoriken finns det några intressanta aspekter som bör lyftas. Bolsonaros retorik förändras från att det inte kommer att påverka Brasilien till att vaccinet är på väg till folket för att avslutas med hård kritik mot den nya regeringen i landet. Hans retorik återspeglar

förändringarna i landet och kan antas förändras delvis på grund av valet som skedde i landet i 2022. Bolsonaros retorik blir mildare i mitten av undersökningen för att gå tillbaka till en hårdare stil i slutet av undersökningen. Detta kan man se i hans retorik då i början är han kritiskt inställd mot Covid-19 till att han lyfter folkets behov i mitten och avslutar undersökningen att gå tillbaka på vad han själv sagt om vaccinationer. Lopez Obradors retorik över tid finns det en trend att i början var han inte bekymrad över pandemin, till att den förmildras av omständigheter och kan vidare kopplas till att den följer läget i landet. Lopez Obradors retorik visade inte stora förändringar utan det är Mexikos medborgare i fokus genom alla uttalanden men en mjukare ton eller en ödmjukhet för pandemins faktiska påverkan på landet uppträffas. Daniel Ortegas retorik förändrades inte över tid utan visade en hård ton genom hela undersökningen med attacker på landets politiska opposition och västvärldens stormakter. Med detta kan man anse att det finns några indikationer på att hypotesen stämmer med mildare ton med tid, detta kan vara att man inte kan förneka effekterna av pandemin längre.

6.3 Agendasättande makt

När det kommer till teorin om agendasättande makt finns det delar av undersökningen som bör lyftas. Med agendasättande makt menades genom att styra narrativet i landet kunna påverka medborgarna till vad som anses acceptabelt i samhället. Och den tidigare forskning lyfte hur medborgare genom media ges psykologiska cues som påverkar vad man fokuserar på. I denna uppsats var detta av intresse att titta på då presidenterna kunde styra narrativet i länderna när det kommer till pandemin och de valde olika strategier. Brasilien och Jair Bolsonaro satte narrativet till att landet inte skulle bli påverkat och att Bolsonaro själv var en stark ledare som inte var rädd för sjukdomen. Detta kan vara ett sätt att hantera paniken som uppstod när pandemin uppstod, att genom att styra samtalet på ekonomiska konsekvenser istället för de mänskliga kan vara ett sätt att försöka bibehålla lugn i landet. Lopez Obradors narrativ återspeglas i Bolsonaro men inte i aspekten hur han framställde sig själv. Lopez Obrador framställer sig som en av folket och verkar inte ha behovet av att framställa sig som stark, detta kan vara då han inte känner sig lika hotad på sin position som Bolsonaro. Han använder sig inte heller av samma självsäkra retorik så som Bolsonaro gjorde, utan även om han visar på starka åsikter vinklar det mildare för det mexikanska folket. Ortega som är ohotad på sin position behöver inte utöva en makt via agendasättande och styra narrativet, detta då avsaknaden av demokratiska värden i landet spelar in. Vidare kan alla tre presidenter

lyftas som att använda agendasättande makt, detta genom att jämföra sig med andra länders politiska ledare. Alla tre använde denna taktik och ofta i kontrast med vad medborgarna i deras land kan göra mot att andra tvingas stanna inomhus. Detta narrativ innebär en förflyttning av fokus på de negativa aspekterna av pandemin och kan anses ge intrycket av att vara demokratiskt ledare.

6.4 Rally around the flag

När det kommer till fenomenet “rally around the flag” är detta intressant att se ur perspektivet hur uttalanden av presidenterna förändrades över tid. Både Bolsonaro och Lopez Obrador blev valda innan pandemin och kan enligt fenomenet uppstå en ökning av deras popularitet på grund av det. Detta kan då leda till att de redan var populära i början av pandemin och därför kunde uttala sig friare om åsikter, vidare med fenomenet förklarar att den politiska oppositionen ofta väntar med att uttala sig tills man vet hur den internationella krisen utvecklar sig. Men när denna ökning i popularitet försvinner över tid måste presidenterna anpassa sin retorik för att passa en konkurrenskraftig politik. När man ser på detta fenomen i kontext till Nicaragua och Daniel Ortega finns det aspekter som spelar in, landet är inte en demokrati och politiskt opposition är inte välkommen i landet. Och landets medborgares åsikter eller presidentens popularitet måste ifrågasättas som betydande i denna kontext.

6.5. Populistisk ideologi

När det kommer till populistisk ideologi och de tre olika presidenterna, så är det av intresse att det som kallas en tunn ideologi påvisar ett problem här. Eftersom det inte finns en tydlig mening på vad ordet eller ideologin användes det som ofta anses vara grundstenarna i ideologin med folket och den korrupta eliten. Undersökningen använde länder som innehar olika statsstyre och olika skalor på Freedom House frihetsskala. När det kommer till en tydlig retorik som påvisar presidenten som en av folket och att det finns en korrupt elit kan endast Mexikos Lopez Obrador lyftas. Han använde sig av tydlig retorik genom pandemin om att han var en av folket och att den politiska eliten var korrupt, han gick så långt att attackera tidigare presidenter i landet och lyfte i hans ögon deras brott mot landet. Brasiliens Jair Bolsonaro uppvisar en tydlig retorik som kan kopplas till att det fanns en korrupt elit och ofta kan den vidare kopplas till det federala statsstyret som Brasilien innehar. Delstaterna gick emot och kritiserade Bolsonaros beslut under pandemin vilket ledde till att Bolsonaro då

stälde sig som snällare mot medborgarna i landet. Dock finns det en viss frånvaro av att ställa sig själv som en av folket, ofta framställer han sig själv ur ett perspektiv som atlet eller militär. Ortegas uppvisar ingen retorik som påvisar att han anser sig som en av folket och det finns inga behov av att uppvisa den illusion. Däremot använder Ortega sig av den politiska oppositionen för att påvisa att det finns en korrupt elit, dock sammanflätar han dessa med USAs värderingar. Detta kan bero på att oppositionen inte innehaft någon direkt makt eller direkt hot mot Ortegas position vilket behöver kopplas med något som kan komma att hota positionen.

6.6 Avslutande diskussion

De olika länderna hade olika förutsättningar i undersökningen, dels på grund av deras institutionella olikheter och ländernas ekonomiska förutsättningar. Detta återspeglas i friheten i retoriken mellan presidenterna med Nicaraguas Daniel Ortega inte behöver oroa sig för att omval då hans regering inte tillåter politisk opposition utan fängslar dessa. Brasilien hade val i slutet av pandemin och Bolsonaro blev inte omvald, vidare tvingas han stå till svars för beslut han tog under pandemin som bidrog till att Brasilien hade bland de högsta dödssiffrorna i världen. Mexiko innehar en längre mandatperiod för presidenterna vilket innebar att Lopez Obrador inte behövde tänka på omval på samma sätt som sin brasilianska motpart. Även ländernas ekonomiska förutsättningar kan komma att ha påverkat presidenternas retorik, detta ses i uttalande från alla tre presidenter om oro för de ekonomiska konsekvenserna under pandemin. Retoriken påvisade att man ansåg inte att länderna skulle överleva så kallade lockdowns, detta med Nicaragua i spetsen som ett fattigt land där det inte finns samma förutsättningar att hantera nedstängningar.

Media är något som ofta kopplas med populistiska retorik på olika sätt, de olika ledarna uppvisade användandet av media och attacker mot media i sin retorik under undersökningsperioden. Både Bolsonaro och Lopez Obrador attackerar direkt media, via anklagelser om korruption men även som bidragande av spridande av kaos. Även denna undersökning måste lyftas som att inneha ett visst media perspektiv, detta då materialet kommer ifrån dagstidningsartiklar och innehar en viss vinkling. Populism är en ideologi som får mycket utrymme och kan anses vara aktuellt, detta medför att det finns ett intresse att lyfta de tre olika presidenter som användes för undersökningen på ett sätt som gör att de påvisar den retorik som anses vara av sådant slag att det väcker intresse.

Med studien finns det en viss generaliserbarhet med presidentiella länder. Undersökningen sker med länder som finns i Nord-, Central- och Sydamerika men inkluderandet av ett land som inte innehar det federalistiska eller demokratiska styret bidrar med en djupare analys.

7. Slutsats

Denna uppsats hade frågeställningen huruvida populistiska ledare använde sig av en retorik som förminskade hotet vid covid-19 pandemin. I undersökningen ingick tre olika presidenter med Brasiliens Jair Bolsonaro, Mexikos Andre Manuel Lopez Obrador och Nicaraguas Daniel Ortega. Vidare ställdes frågor om hur retoriken såg ut över tid och jämfört med varandra. En sista frågeställning fanns huruvida dessa presidenter uppvisade en retorik som kan kopplas till populistisk ideologins grundstenar av folket mot den korrupta eliten.

När det kommer till presidenternas retorik så var det endast Jair Bolsonaro som använde retorik som rakt ut förminskade covid-19 och jämförde den ofta med en förkylning eller ren hysteri. Lopez Obrador, även om han inte direkt använde retorik som Bolsonaro, ansåg han inte att Mexiko hade något att oroa sig över att landet inte skulle drabbas på sådant sätt som man kunde anta. Till sist fann Ortega som uppvisade en retorik som inte alls följde de andra två, utan hade en uppgivenhet och använde sig av retorik som istället påvisade om andra rikare länder inte kan hjälpa sina medborgare finns inget hopp för oss.

Det fanns en mjukare ton och en viss förflyttning av fokus över tid, då medborgarna och vaccinet fick mer fokus i Bolsonaro och Lopez Obradors uttalande. Bolsonaro uppvisade dock emellanåt en liknande retorik som i början och frågor hur vidare valet i landet påverkade retoriken måste lyftas. Om det finns en koppling när han är oroad över sin position och mjukare retorik som ett sätt att anpassa retoriken för omval kan inte styrkas men ett antagande av detta kan ha påverkat.

Det fanns tydliga likheter mellan ledarna men även skillnader, med Bolsonaro och Lopez Obrador som mest lika. Dessa två uppvisade retorik som ofta liknade varandra på sätt att landet inte skulle drabbas till att ekonomiska faktorer var de enligt retoriken mest oroad

över, något som även stämmer på Nicaraguas Ortega. Dock antog Bolsonaro en mer egen fixerad retorik och en hårdare ton mot vad han ansåg vara hysteri som corona-pandemin var i hans ögon. Stora skillnaden kommer i Ortega och detta kan delvis kopplas till att han styr ett land som inte uppfyller demokratiska världen och har möjlighet att styra landet utan riktig konkurrens.

Det fanns tydlig linje från presidenterna om att det fanns en tydlig korrupt elit, men mindre fokus på att presidenterna var en av folket. Endast Mexikos Lopez Obrador använde denna vinkling i sina uttalanden, dock fanns den med i ett fåtal av Bolsonaros uttalanden men i flertalet var han mer fokuserad att särskilja sig från folket.

Denna uppsats hade intentioner att titta på retoriken från populistiska ledare under och efter pandemin. Detta genom att undersöka deras uttalande och jämföra dessa med varandra. Uppsatsen påvisar att det finns vissa likheter i retorik som lyfter ekonomiska skillnader mellan ledarna men kan inte påvisa att det finns en direkt koppling mellan populistiska ledare och en retorik som nedvärderade hotet som covid som sjukdom var. Retoriken fokuseras istället på hur länderna inte kommer att drabbas. Vidare påvisar studien en viss skillnad mellan populistiska ledare i demokratiska länder mot autokratiska, detta om Mexiko kan anses vara i gråzonen för demokrati. Nicaraguas president Daniel Ortega särskilde sig från retoriken från Brasiliens och Mexikos presidenter, med en retorik som inte hade fokus på egna landet men på jämförandet och anklagelser mot andra. Nicaragua som ett autokratiskt land inte innehar en politisk opposition som hot mot presidenten något som innebär att han inte behöver försvara sin position i landet

9. Förslag till fortsatt forskning

Denna uppsats undersökte tre olika populistiska ledare och deras retorik i kontexten till corona-pandemin, vidare forskning hade varit av intresse att jämför dessa med icke-populistiska ledare. Detta för att undersöka aspekter som tillskrivs populistiska ledare endast påvisas hos dessa. Även fenomenet "Rally around the flag" hade varit av intresse att utveckla huruvida detta fenomen kan konstateras i länder där det inte finns presidenter.

10. Referenslista.

Litteratur

Aftonbladet (2022) *Coronaviruset här är de senaste siffrorna*
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/y3rdeA/coronaviruset-har-ar-de-senaste-siffrorna>
Hämtad 2024-05-15

Antal, A. (2023) 'Emergency Power in Hungary and the COVID-19', *Canadian Journal of European & Russian Studies (CJERS)*, 16(3), pp. 59–76. doi:10.22215/cjers.v16i3.3727.
Hämtad 24-04-12

Baker, W. D., & Oneal, J. R. (2001). *Patriotism or opinion leadership? The nature and origins of the "rally 'round the flag" effect*. *Journal of Conflict Resolution*, 45(5), 661–687.
<https://doi.org/10.1177/0022002701045005006> Hämtad 24-05-01

Biehl J, Prates LEA, Amon JJ. *Supreme Court v. Necropolitics: The Chaotic Judicialization of COVID-19 in Brazil*. *Health Hum Rights*. 2021 Jun;23(1):151-162. PMID: 34194209; PMCID: PMC8233022. Hämtad 24-04-29

Bos, L., & Brants, K. (2014). *Populist rhetoric in politics and media: A longitudinal study of the Netherlands*. *European Journal of Communication*, 29(6), 703–719.
<https://doi.org/10.1177/0267323114545709> Hämtad 24-04-29

Boréus, K. Kohl. K (2018) *Innehållsanalys* i Boréus, K. Bergström, B (red) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*. Uppl 4 Studentlitteratur AB, Lund. s 49-90

CIA Factbook A (2024) *The world factbook, Brazil*
<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/brazil/#government> Hämtad 2024-04-26

CIA Factbook B (2024) *The world factbook, Mexico*
<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/mexico/#government> Hämtad 2024-04-26

CIA Factbook C (2024) *The world factbook, Nicaragua*
<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/nicaragua/> Hämtad 2024.04-26

Dada, S. Ashworth, H.C. Bewa, J.B. Dhatt, R (2021) *Words matter: political and gender analysis of speeches made by heads of government during the COVID-19 pandemic*. *BMJ Global Health* 2021;6:e003910. Hämtad 2024-05-12

Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H, Towns, A, och Wängnerud, L (2017).
Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad. 5 uppl. Stockholm: Wolters Kluwer.

France 24 (2020) *Brazil's Bolsonaro warns virus vaccine can turn people to "Crocodiles"*

Publicerad 2020-12-18

<https://www.france24.com/en/live-news/20201218-brazil-s-bolsonaro-warns-virus-vaccine-can-turn-people-into-crocodiles> Hämtad 2024-04-17

Fernandes, G.A. de A.L. Fernandes, I.F. de A.L. (2022) '*Populism and health. An evaluation of the effects of right-wing populism on the COVID-19 pandemic in Brazil*', PLoS ONE, 17(12), pp. 1–13. doi:10.1371/journal.pone.0269349. Hämtad 24-04-17

Fredén, A. and Sikström, S. (2021) '*Voters' view of leaders during the Covid-19 crisis : Quantitative analysis of keyword descriptions provides strength and direction of evaluations*', Social Science Quarterly, 102(5), pp. 2170–2183. doi:10.1111/ssqu.13036. Hämtad 24-04-15

Freedom House A (2024) Freedom in the world 2023, Brazil

<https://freedomhouse.org/country/brazil/freedom-world/2024> Hämtad 2024-04-26

Freedom House B (2024) Freedom in the world 2023, Mexico

<https://freedomhouse.org/country/mexico/freedom-world/2024> Hämtad 2024-04-26

Freedom House C (2024) Freedom in the world 2023, Nicaragua

<https://freedomhouse.org/country/nicaragua/freedom-world/2024> Hämtad 2024-04-26

Groeling, T. and Baum, M.A. (2008) '*Crossing the Water's Edge: Elite Rhetoric, Media Coverage, and the Rally-Round-the-Flag Phenomenon*', *The Journal of Politics*, 70(4), pp. 1065–1085. doi:10.1017/s0022381608081061 Hämtad 24-04-23

Gruber, M., Isetti, G., Ghirardello, L., and Walder, M. (2023). *Populism in Times of a Pandemic: A Cross-Country Critical Discourse Analysis of Right-Wing and Left-Wing Populist Parties in Europe*. *Populism* 6, 2, 147-171, Available From: Brill

<https://doi.org/10.1163/25888072-bja10049> Hämtad 24-04-25

Johal, S., Moran, M., & Williams, K. (2014). *Power, Politics and the City of London after the Great Financial Crisis*. *Government and Opposition*, 49(3), 400–425.

<https://www.jstor.org/stable/26350340> Hämtad 24-04-19

Meyer, B (2020) *Pandemic Populism: An analysis of populist leaders' responses to Covid-19*

<https://www.institute.global/insights/politics-and-governance/pandemic-populism-analysis-populist-leaders-responses-covid-19> Hämtad 24-04-17

McCombs, M.E. and Shaw, D.L. (1972) '*The Agenda-Setting Function of Mass Media*', *The Public Opinion Quarterly*, 36(2), pp. 176–187. Available at:

<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edsjsr&AN=edsjsr.2747787&site=eds-live&scope=site> Hämtad 24.05.16.

Mudde, C. Kaltwasser, CR (2017) *Populism a very short introduction*. Oxford university Press, Oxford Hämtad 24-04-15

Mueller, J E. 1970. "Presidential Popularity from Truman to Johnson." *American Political Science Review* 64(1):18–34. <https://doi.org/10.2307/1955610> Hämtad 24-04-17

Roberts R. (2020). *COVID-19, leadership and lessons from physics*. *The Australian journal of rural health*, 28(3), 232–235. <https://doi.org/10.1111/ajr.12649>

Sveriges television (2023) *Detta har hänt stormningen i Brasilien* 2023-01-09
<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/detta-har-hant-stormningen-i-brasilien> Hämtad 24-05-17

Torres-Cuello, M.A. and Pinzon-Salcedo, L.A. (2023) 'A Look at Power Issues in Collaborative Program Evaluations under Michel Foucault's Conception of Power-Knowledge', *American Journal of Evaluation*, 44(3), pp. 424–446.
doi:10.1177/10982140211060311. Hämtad 24-04-22

Urbinati. N (2019) *Political Theory of Populism* Vol. 22:111-127 *Annual review of political science* <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-050317-070753> Hämtad 24-04-20

World health organisation (2024)
<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/interactive-timeline>
Hämtad 25-04-24

Analys Referenser.

Agren. D (2021) Mexico president rebukes for careless response to Covid after testing positive. *The Guardian* 25 Jan
<https://www.theguardian.com/world/2021/jan/25/mexico-president-andres-manuel-lopez-obra-dor-contracts-covid> Hämtad 2024-04-19

Agren. D (2020) Mexican president Amlo says he will wear mask "when there is no corruption. *The Guardian* 31 Juli
<https://www.theguardian.com/world/2020/jul/31/mexico-president-amlo-mask-coronavirus-corruption> Hämtad 2024-04-19

Agren. D., Philips, T (2020) Bolsonaro and Amlo slammed for snubbing coronavirus warnings. The Guardian 15 Mars
<https://www.theguardian.com/world/2020/mar/15/bolsonaro-amlo-coronavirus-warnings>
Hämtad 2024-04-19

Agren. D (2020) “He’s Mr Scrooge” Mexican president unveils severe cuts amid coronavirus. The Guardian 24 April
<https://www.theguardian.com/world/2020/apr/24/mexico-amlo-severe-cuts-amid-coronavirus>
Hämtad 2024-04-19

Agren. D (2020) Mexico begins lifting Covid-19 lockdown despite fears worst is still to come. The Guardian, 18 Maj.
<https://www.theguardian.com/world/2020/may/18/mexico-amlo-coronavirus-covid19-restrictions-reopen> Hämtad 2024-04-19

AP 2023, *Mexico's president admits he briefly fainted due to COVID-19*, St. Joseph, Mo.
Hämtad 2024-04-20

Associated Press in Managua (2020) Nicaragua’s Daniel Ortega reappears to call coronavirus “a sign from God”. The Guardian 16 April
<https://www.theguardian.com/world/2020/apr/16/daniel-ortega-reappears-nicaragua-coronavirus-sign-from-god> Hämtad 2024-04-19

Associated Press in Mexico City (2020) Mexico, López Obrador says pandemic lockdowns are the tactic of dictators The Guardian 02 December
<https://www.theguardian.com/world/2020/dec/02/mexico-lopez-obrador-pandemic-lockdowns-dictatorship> Hämtad 2024-04-19

Associated Press in Mexico City (2021) Mexico’s high Covid Death toll blamed on populist government. The Guardian, 14 April
<https://www.theguardian.com/world/2021/apr/14/mexicos-high-covid-death-toll-blamed-on-government-penny-pinching> Hämtad 2024-04-19

Barbara, V. 2022, *Bolsonaro Brings Destruction to the World: [Op-Ed]*, Late Edition (East Coast) edn, New York, N.Y. Hämtad 2024-04-20

Barbara, V. 2022, *Bolsonaro Is Afraid of Going to Jail, and He's Right to Be: Guest Essay*, New York Times Company, New York. Hämtad 2024-04-20

Constable, P. 2020, *Amid covid-19, recession and violence, Mexico's López Obrador takes aim at his predecessors: Critics call Andrés Manuel López Obrador's proposed referendum a farce aimed at distracting from the country's woes*, WP Company LLC d/b/a The Washington Post, Washington, D.C., United States Washington, D.C. Hämtad 2024-04-20

Downie, A. (2022) outrage in Brazil as Jair Bolsonaro avoids five charges related to Covid response 27 Juli

<https://www.theguardian.com/world/2022/jul/27/outrage-brazil-jair-bolsonaro-avoids-five-charges-related-to-covid-response> Hämtad 2024-04-19

Guardian Staff (2020) Global report: Bolsonaro hides Brazil's coronavirus death toll and case totals The Guardian 07 juli Hämtad 2024-04-19

<https://www.theguardian.com/world/2020/jun/07/bolsonaro-strips-death-toll-and-case-totals-from-brazils-coronavirus-updates> Hämtad 2024-04-19

Kirkpatrick, D.D. & León Cabrera, J.M. 2020, *How Trump and Bolsonaro Broke Latin America's Covid-19 Defenses: Behind the Curve*, New York Times Company, New York. Hämtad 2024-04-20

Kurmanaev, A. 2020, *Latin America Is Facing a 'Decline of Democracy' Under the Pandemic*, New York Times Company, New York. Hämtad 2024-04-20

Linthicum, K. 2022, *Mexican president's use of troops unsettling: Lopez Obrador once vowed to withdraw forces he's expanded*, Chicago, Ill. Hämtad 2024-04-20

Londoño, E., Andreoni, M., Casado, L., Azam, A., McDonald, B. & Tovar, M. 2020, *As Latin America Shuts Down to Fight Virus, Brazil and Mexico Are Holdouts*, New York Times Company, New York. Hämtad 2024-04-20

Londoño, E., Andreoni, M. & Casado, L. 2020, *Bolsonaro, Isolated and Defiant, Dismisses Coronavirus Threat to Brazil*, New York Times Company, New York. Hämtad 2024-04-20

Londoño, E., Andreoni, M. & Casado, L. 2020, *Bolsonaro's Virus Strategy of Dismissal Resonates in Brazil: [Foreign Desk]*, Late Edition (East Coast) edn, New York, N.Y. Hämtad 2024-04-20

Londoño, E., Andreoni, M. & Casado, L. 2020, *Brazil, Once a Model, Struggles to Contain Virus Amid Political Turmoil [With graphic(s)]*, Late Edition (East Coast) edn, New York, N.Y. Hämtad 2024-04-20

Londoño, E., Casado, L. & Rasgon, A. 2021, *With Virus Deaths at Record Levels, Bolsonaro Hails Untested Therapy: [Foreign Desk]*, Late Edition (East Coast) edn, New York, N.Y. Hämtad 2024-04-20

Londoño, E. & Simões, M. 2020, *Brazil President Embraces Unproven 'Cure' as Pandemic Surges*, New York Times Company, New York. Hämtad 2024-04-20

Luhnow, D. & de Córdoba, J. 2021, *Nicaragua's Shift Toward Dictatorship Is Part of a Latin American Backslide; President Daniel Ortega's victory is the latest evidence that democracy in the region is unraveling amid waning U.S. influence, political analysts say*, New York, N.Y. Hämtad 2024-04-20

Malkin, E. (2020) Covid fatalities soar in Mexico as president condemned for inaction. The Guardian 23 December

<https://www.theguardian.com/world/2020/dec/23/mexico-coronavirus-amlo-cases-deaths-mexico-coronavirus-municipalities-of-hope> Hämtad 2024-04-19

Milhorance, F. & Ionova, A. 2023, *Bolsonaro Home Raided in Vaccine Cards Case: [Foreign Desk]*, Late Edition (East Coast) edn, New York, N.Y. Hämtad 2024-04-20

Nicaraguan President Daniel Ortega reappears after absence 2020, , Pretoria. Hämtad 2024-04-20

Nicas, J. 2022, *Bolsonaro vs. Lula: Brazil Faces a Stark Choice With Huge Stakes*, New York Times Company, New York. Hämtad 2024-04-20

Nicas, J. 2022, *Bolsonaro vs. Lula: Brazil Faces Radically Opposed Options in Divisive Election*, Late Edition (East Coast) edn, New York, N.Y. Hämtad 2024-04-20

Nicas, J. 2023, *Brazil Bars Bolsonaro From Office for Fraud Claims: [Foreign Desk]*, Late Edition (East Coast) edn, New York, N.Y. Hämtad 2024-04-20

Philips, D (2020) *Bolsonaro ignored by state governors amid anger at handling of Covid-19 crisis* The Guardian 01 april

<https://www.theguardian.com/world/2020/apr/01/brazil-bolsonaro-ignored-by-state-governors-amid-anger-at-handling-of-covid-19-crisis> Hämtad 2024-04-19

Philips, T (2020) *Bolsonaro says he wouldn't feel anything if infected with Covid.19 and attacks state lockdown*. The Guardian 25 mars

<https://www.theguardian.com/world/2020/mar/25/bolsonaro-brazil-wouldnt-feel-anything-covid-19-attack-state-lockdowns> Hämtad 2024-04-19

Philips. T (2023) *Bolsonaro was engineer of “Wilful coup attempt”* The Guardian 17 Oktober
<https://www.theguardian.com/world/2023/oct/17/bolsonaro-brazil-coup-report> Hämtad 2024-04-19

Philips. T (2021) *Brazil covid crisis: fury after Bolsonaro says people will soon lead normal lives*. The Guardian 24 Mars

<https://www.theguardian.com/world/2021/mar/24/anger-in-brazil-as-bolsonaro-claims-citizens-will-soon-lead-normal-lives-as-deaths-soar-coronavirus> Hämtad 2024-04-19

Philips. T (2023) *Brazilian police search Jair Bolsonaro mansion and arrest aide* The Guardian 03 Maj

<https://www.theguardian.com/world/2023/may/03/brazilian-police-search-jair-bolsonaro-mansion-arrest-aide> Hämtad 2024-04-19

Philips, T (2020) Brazilian president Jair Bolsonaro test positive for coronavirus The Guardian 07 Juli

<https://www.theguardian.com/world/2020/jul/07/jair-bolsonaro-coronavirus-positive-test-brazil-president> Hämtad 2024-04-19

Philips, T (2020) *Brazil's Jair Bolsonaro says coronavirus crisis is a media trick* The Guardian 23 Mars.

<https://www.theguardian.com/world/2020/mar/23/brazils-jair-bolsonaro-says-coronavirus-crisis-is-a-media-trick> Hämtad 2024-04-19

Philips. T (2021) Covid is taking over. Brazil plunges into deadliest chapter of its epidemic The Guardian 13 Mars

<https://www.theguardian.com/world/2021/mar/13/brazil-covid-coronavirus-deaths-cases-bolsonaro-lula> Hämtad 2024-04-19

Philips. T (2023) Diehard Bolsonaro fans greets far-right ex-president on return to Brazil The Guardian 30 Mars

<https://www.theguardian.com/world/2023/mar/30/jair-bolsonaro-lands-back-brazil-lead-right-wing-opposition> Hämtad 2024-04-19

Philips, T (2020) Jair Bolsonaro claims Brazilians “never catch anything” as Covid-19 cases rise The Guardian 27 mars

<https://www.theguardian.com/global-development/2020/mar/27/jair-bolsonaro-claims-brazilians-never-catch-anything-as-covid-19-cases-rise> Hämtad 2024-04-19

Philips.T (2022) Police call for Bolsonaro to be charge of spreading covid misinformation The guardian 18 Augusti

<https://www.theguardian.com/world/2022/aug/18/jair-bolsonaro-covid-misinformation-charge-brazil-police> Hämtad 2024-04-19

Philips. T (2021) President of Brazil says it make no sense for him to be vaccinated The Guardian 13 Oktober

<https://www.theguardian.com/world/2021/oct/13/president-of-brazil-says-it-makes-no-sense-f-or-him-to-be-vaccinated> Hämtad 2024-04-19

Philips, T (2020) "So what" Bolsonaro shrugs off Brazil's rising coronavirus death toll The guardian 29 April

<https://www.theguardian.com/world/2020/apr/29/so-what-bolsonaro-shrugs-off-brazil-rising-coronavirus-death-toll> Hämtad 2024-04-19

Philips, T. Baretto Briso, C (2020) Bolsonaro's anti-science response to coronavirus appals Brazil's governors The Guardian 27 mars

<https://www.theguardian.com/world/2020/mar/27/jair-bolsonaro-coronavirus-brazil-governor-s-appalled> Hämtad 2024-04-19

Philips, T, Orange, R, Smith, D. Graham-Harrison, E. Roy, E.A (2020) Covid-19: how world leaders responded to the crisis The Guardian 12 April

<https://www.theguardian.com/world/2020/apr/12/covid-19-how-world-leaders-responded-to-the-crisis> Hämtad 2024-04-19

Schipani, A. 2020, *Brazil and Mexico leaders under fire: Latin America. Containment policies Bolsonaro and López Obrador accused of taking relaxed attitude to spreading virus [Asia Region]*, London (UK). Hämtad 2024-04-20

Trump, Bolsonaro and a Virus-Ravaged Region: [Correction] 2020, , Late Edition (East Coast) edn, New York, N.Y. 27 okt Hämtad 2024-04-20

Villagran, L. 2020, *Mexican president reiterates water vow: López Obrador pays visit to Juárez to tout projects*, El Paso, Tex. Hämtad 2024-04-20

Webber, J. 2020, "López Obrador's coronavirus nonchalance risks deepening Mexico's woes", *FT.com*, .Hämtad 2024-04-20

Webber, J. 2021, *López Obrador's crisis optimism dented after he contracts Covid-19: GLOBAL INSIGHT MEXICO CITY [Europe Region]*, London (UK).Hämtad 2024-04-20

Webber, J. 2021, *López Obrador flouts constitution to take on Mexico's institutions: GLOBAL INSIGHT LATIN AMERICA [Usa Region]*, London (UK). Hämtad 2024-04-20

Webber, J. 2020, *López Obrador's frugality drive takes toll on Mexico's civil servants: Public finances*, London (UK). Hämtad 2024-04-20

Webber, J. & Williams, A. 2020, "López Obrador journeys north to toast trade deal with Trump", *FT.com*, . Hämtad 2024-04-20

Wilfredo Miranda. A (2020) Nicaragua's "express Burials" raise fears Ortega is hiding true scale of pandemic. *The Guardian* 19 Maj.

<https://www.theguardian.com/world/2020/may/19/nicaragua-coronavirus-express-burials-death-toll> Hämtad 2024-04-19